

ВПЕЧАТЛЕНИЯ ОТ ИЗЛОЖБАТА НА БАЛКАНСКИЯ КОМИКС CAN FOR BALKANS (ЛЕСКОВАЦ, СЪРБИЯ, 3 – 4 ФЕВРУАРИ 2023)

Д-р Александър Вълков

Национална художествена академия

Резюме. Представа се изложбата CAN for BALKANS, посветена на историческите комикси в няколко балкански страни, в град Лесковац, Сърбия. Наред с изложбата, която е показана в Историческия музей на град Брашов, Музея на комикса в Брюксел, Националният исторически музей в Тирана и в Градския културен център в Лесковац, се говори и за каталога, в който са събрани рисувани истории от пет балкански страни.

Ключови думи: комикс; история; балкански страни; разкази в картинки; девето изкуство; музей на комикса

Комиксът отдавна е признат за деветото изкуство. Със своя ясен и достъпен език, със своята визуална пълнота той дава необятни възможности за възприятие и избор на теми. Въпреки това една от най-често застъпваните теми, особено при балканските страни, е историческата. За този феномен има много причини, свързани и с хилядолетната история на региона, многообразието на култури и народи и слабостта на балканците към тяхното минало.

Една инициатива, дошла от красивия румънски град Брашов обедини в изложба рисуваните истории на различните балкански школи в деветото изкуство (<https://www.canforbalkans.eu/>). В проекта са представени комикси на историческа тема от Албания, Румъния Северна Македония и Сърбия (бивша Югославия), обхващащи цялата история на деветото изкуство във всяка от тези страни. Не е случайно, че първо именно в Историческия музей на Брашов е показана изложбата. От няколко години в Музея се представят комикси на историческа тема, посветени на различни периоди. Обикновено изложбите са съпътствани с различни медийни изяви и с отпечатването на каталог. Следва успешното ѝ представяне в Музея на комикса в Брюксел, Белгия. В столицата на европейския комикс също се радва на много добра посещаемост, като за един месец са регистрирани над 10 000 посетители. Логично е това значимо културно събитие да бъде представено и пред почитателите на комикса в

балканските страни. И какво по-логично място от столицата на балканския комикс – Лесковац! С голям принос в развитието на рисуваните истории, домакин на най-големия фестивал на комикса, който има вече над 20 издания, градът предостави своя културен дом за този значим културен форум.

Освен с широкия си обхват и подробно представяне на публикуваните през последните десетилетия исторически комикси изложбата впечатлява и с дизайна си. Стилистично издържана в най-новите тенденции на музейната експозиция, замислена като модулна конструкция, позволяваща лесното ѝ пренасяне и експониране на различни места, включваща мултимедия, тя определено е постижение за организаторите, което трябва да бъде пример за следващи инициативи от подобен характер.

Хубава идея на организаторите е и издаването на албум, представящ поканите на изложбата комикси. Изданието впечатлява с дизайна, обема и качеството на представените материали (Can for Balkans – Comics Alliance Networking for Balkans, 2022, 332 p., ISBN: 978-973-0-37621-0). На 332 пълноцветни страници е направена ретроспекция на историческите комикси, публикувани в страните, представени на изложбата през последните 80 – 100 години! Подобен албум не е издаван досега в нито една от балканските страни! Не са много и световните образци с подобен впечатляващ обем и съдържание. Изданието определено е постижение на инициативата и е закономерно, че при представянето му се получи много интересна и съдържателна дискусия под формата на кръгла маса.

На откриването на изложбата и кръглата маса, на която беше представен каталогът, участваха представители на всички страни, включени в инициативата. Сред поканените бяха и гости от държави, чиито комикси по различни причини не са включени в изложбата. За това събиране определено заслуга има и домакинът на събитието – Марко Стоянович, признат автор с международна известност и обединителна фигура за балканската комиксова общност. Като основен модератор на събитието, той зададе верен тон и създаде приятелска и творческа атмосфера за дискусии.

Самата кръгла маса премина в позитивен дух и даде редица насоки за бъдещи съвместни проекти, които предстои да бъдат стартирани в близко бъдеще. След краткото представяне на намеренията и участието на всяка от представените на изложбата страни участниците обсъдиха бъдещите си планове. Директорът на Историческия музей в Брашов Николай Пепене, основен „мотор“ на проекта, сподели, че историята на Полуострова не е само впечатляваща, но и кървави битки, а и дълбоки културни връзки, сходна етнография, фолклор и обичаи, които също са благодатна тема да рисуваните истории. Мнозина от участниците споделиха неговото виждане и изказаха пожелания за разнообразяване на темите при новите инициативи. Присъствието на няколко професионални историци, сред които бяха директорът на Историческия музей в Тирана Дориан Кочи, Александър Узелац от

Историческия институт на Сръбската академия на науките и изкуствата (Istorijski Institut Srpska Akademija Nauka i Umetnosti), Александър Въчков от България зададох сериозен и научен тон при дискусиите. Говори се за необятните възможности на комикса, като визуално изкуство, за способността му в малки като обем форми да предоставя разнообразна информация, да учи и възпитава читателите. Градивната дискусия, проведена се в дух на приятелство и взаимно уважение, приключи с договорености за бъдещи съвместни проекти на исторически теми, в които деветото изкуство да бъде основният фактор, чрез който да се популяризират Балканите и тяхната обща история. Повече близки, отколкото различни, заедно, като част от културното наследство на Европа, това е резултатът от тази прекрасна изложба, която след жителите на Лесковац ще видят и техните съседи от останалите балкански страни.

На представянето и кръглата маса присъстваха и представители на Музея на комикса в Брюксел. Те споделиха впечатленията си от видяното и изумлението си от богатата история на Полуострова, високото ниво на представените на изложбата комикси и приятелските отношения между авторите на рисуваните истории на Балканите. В заключение Мануел Фернандес от Музея в Брюксел изказа надежда, че подобни съвместни инициативи и в бъдеще ще гостуват на техния музей, за да информират посетителите му за развитието на деветото изкуство на Балканския полуостров.

IMPRESSIONS OF THE BALKAN COMICS EXHIBITION CAN FOR BALKANS (LESKOVAC, FEBRUARY 3 – 4, 2023)

Abstract. Presenting the exhibition *CAN for BALKANS*, dedicated to historical comics in several Balkan countries in the city of Leskovac, Serbia. Along with the exhibition, which is shown in the historical museum of the city of Brasov, the Comic Museum in Brussels, the National History Museum in Tirana and in the City Cultural Center in Leskovac, there is also talk about the catalog in which drawn stories from five Balkan countries are collected.

Keywords: comic book; history; Balkan countries; stories in pictures; ninth art; comic book museum;

✉ **Dr. Alexandar Vachkov**

National Academy of Art, Sofia
1, Shipka St.

1000 Sofia, Bulgaria

E-mail: alexander.vachkov@gmail.com